

Natuur rond het Markdal

Info: 0640007219

Maagdelijke roos

De Virginische roos (*Rosa virginiana*) heb ik in Bavel op de geluidswal zien groeien van een kleine struik tot een rand van vele vierkante meters. Die uitbreiding leek aanvankelijk alleen via worteluitlopers te gaan, maar een paar jaar geleden verscheen hij ook aan de andere zijde van het pad en zie ik hem in een berm ruim een km verder. Merkwaardig genoeg melden Rolff & Bärtels in hun 'Flora der Gehölze', dat deze roos een

Virginische Roos. Kenmerkende 'bottels' en glansbladeren. Foto: Aad van Diemen

'kaum Ausläufer bildender Strauch' is. Andere bronnen melden, conform mijn eigen waarneming, een struik met woekerneigingen. De verklaring voor deze tegenstrijdigheid is mogelijk dat hybriden wel uitlopers hebben en de oorspronkelijke wilde vormen niet. Uit de Verspreidingsatlas van FLORON 2023 blijkt dat deze roos zich vooral in de duinen heeft gevestigd en op de zandgronden in Nederland. Hij wordt beschouwd als ingeburgerd.

Als de Virginische roos vruchten draagt is hij vrij makkelijk te herkennen. De bottels zijn bijna rond en felrood. Je ziet de roos meestal in het vrije veld en dan is het een gedrongen struik van ongeveer een meter tot anderhalve meter hoog. De bloemen lijken op die van de hondsroos en bieden niet veel houvast. De bladen wel: die zijn glimmend van boven, onbehaard en met een wigvormige voet. Een ander typisch kenmerk is dat er maar één soort stekels is, die bovendien paarsgewijs bij de knopen, = bladaanhechting, zitten. De stekels zijn onbehaard en licht gebogen.

Mijn indruk is dat deze roos geen bosrandbewoner is, zoals veel andere rozen. Hij heeft ook geen neiging om te klimmen. Het liefst staat hij in het

volle licht. Tijdens de zinderende zomer van 2023 gaf hij in de volle zon op het zuiden, geen krimp. Zijn andere naam duidt daar ook wel op. In Amerika name lijk, wordt hij ook wel de prairieroos genoemd. Het is daar de meest algemene roos. Hij bloeit lang, tot in augustus en ruikt zeer aangenaam, zoals ikzelf ook heb kunnen vaststellen. In de herfst kleuren de bladeren oranje tot diepgeel. Samenvattend: let je alleen op de bloem, dan kun je denken aan de hondsroos. Kijk je naar de bouw: gedrongen struik met glanzende bladeren, dan kom je al gauw bij de Virginische roos uit.

Het is niet helemaal duidelijk hoe de plant hier terecht is gekomen. In ieder geval is de landelijke verspreiding tamelijk recent, na 1990, gelet op de verspreidingsatlas. Er is een vermoeden dat hij net als de rimpelroos, is uitgezet om duinen vast te leggen. Hoe dan ook, op de Waddeneilanden moet het inheemse duinroosje tegenwoordig de strijd aanbinden met twee exoten: de Virginische roos en de rimpelroos.

De plant is afkomstig uit oostelijk Noord-Amerika met inderdaad de staat Virginia daar. Deze staat is genoemd naar Elisabeth 1, de Virgin Queen (1533-1603) van Engeland. Ze is weliswaar haar hele leven ongetrouwd gebleven, maar waarschijnlijk niet als maagd.

**'vieze olielaagje' is zuiver kwelwater!
Goed voor natuur!**

Aad van Diemen – natuurgids IVN Mark&Donge

Kwel lende vraag ?

Het gras is al zo nat en drassig. Het water blijft op de verzadigde grond staan. En dan drijft er ook nog een vies olielaagje op. Hoe kan dat? Waar komt dat nou vandaan? Goeie vraag. Dat komt van heel ver, soms van honderden kilometers uit de Ardennen, of dichterbij uit de bossen op de zandruggen. En er is weinig viezig aan. De natuur staat er bij te juichen!

Door de lange ondergrondse tocht door filterende zandlagen is het heel zuiver, voedsel- en zuurstofarm, maar rijk aan ijzer en mineralen. Dat is ideaal voor de zeldzame planten die schrale grond nodig hebben, waar de stikstofvreters (brandnetels, bramen) niet kunnen overleven. Nu staat het grondwater hoog, zodat de kwel naar de oppervlakte gedreven wordt. Het ijzer komt daar in aanraking met zuurstof en gaat roesten, dat geeft een olieachtig vliesje. Verschil met olie is, dat als je er met vinger of stokje door heen roert het niet uitvloeit, maar 'schotsjes' maakt. Probeer maar.

Ook op de bodem is het roestig. Daar helpt een bacterie om het ijzeratoom van tweewaardig driewaardig te maken, waardoor het bindt met zuurstof in het water en de bodem roestig kleurt. Best een scheikundig fenomeen, dat een 'dierlijke' bacterie het ijzeratoom doet veranderen!

Dat roestige kwelwater zien we te weinig. Meestal wordt het kwelwater door diepe sloten en beken vroegtijdig afgevoerd. Zo kan het nooit in de wortelzone van de planten op het land komen. Daarom gaat natuurherstel – ook in het Markdal - samen met verondieping van de waterlopen, meanders én de Mark!

Markandalletjes

* Glasheldere midder-nachten. Orion hoog in het zuiden, op zijn december plek, als 'wintervierhoek'. Sirius als sterkste ster schittert links boven de horizon. In donker Markdal.

* Ellen Rijken – bekende fotografe - heeft mooie series van natuurfoto's: vlinders, natuur, ooievaars, Markdal, etc. Zes stuks met enveloppe om vrienden blij te maken, met kerst, nieuwjaar of altijd. Contact: ecmrijken@gmail.com.

* IVN Natuurwandeling Vloeiweide. Rijsbergen. Aan de Bijloop en Turfvaart. Oude techniek, met hoogwater bemesten met slib. Zondag 17 december. 13u30-15u30. Aanmelden. Zie website IVN Mark&Donge.

* Bleeke Heide: Dertig talinkjes, uiteraard de 'winterse' (Remko Hanssens). Vroege of late dertig Wulpen (Huub Don). Merkske, ze zijn er weer: Toendrarietganzen hondervijftig. (Helmut van Pelt). Markdal: Indische Gans (Jarek van Houten). Weimeren: duizenden ganzen (Grauwe, Kol, Canadese) bij nieuwe waterplassen. Mooie Grote visjesvangende Zaagbekken uit Noorwegen. Bij Zwaluwe, Gat van Den Ham. Én bij Weerij-Montenslaan zag Gert van der Hart. De winter heeft wat! Geniet!

Dubbele regenboog kroont Bavelse molen. Goud!
Foto Patrick van der List

Joop van Riet – natuurgids IVN Mark&Donge